

Економіка

УДК 330.834.1

Осіпова Алла Анастасіївна

викладач кафедри економіки

Уманський національний університет садівництва

Осипова Алла Анастасиевна

преподаватель кафедры экономики

Уманский национальный университет садоводства

Osipova Alla

Lecturer of the Department of Economy

Uman National University of Horticulture

ORCID: 0000-0002-5330-3676

Фротер Оксана Сергіївна

кандидат економічних наук,

старший викладач кафедри економіки

Уманський національний університет садівництва

Фротер Оксана Сергеевна

кандидат экономических наук,

старший преподаватель кафедры экономики

Уманский национальный университет садоводства

Froter Oksana

Candidate of Economic Sciences

Uman National University of Horticulture

ORCID: 0000-0002-6770-9618

Пархоменко Людмила Андріївна

кандидат економічних наук , доцент кафедри економіки

Уманський національний університет садівництва

Пархоменко Людмила Андреевна

кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики

Уманский национальный университет садоводства

Parkhomenko Ludmila

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Uman National University of Horticulture

ORCID: 0000-0001-6840-0818

**КЕЙНСІАНСТВО ЯК ЕКОНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ КРИЗОВОГО ПЕРІОДУ**

**КЕЙНСІАНСТВО КАК ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СТРАТЕГИЯ
ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ КРИЗИСНОГО
ПЕРИОДА**

**KEYNESIANISM AS AN ECONOMIC STRATEGY OF STATE
REGULATION OF THE CRISIS PERIOD**

Анотація. У статті висвітлено роль кейнсіанської теорії у метаморфозі світового фінансового стану. Виявлено, що у сучасних умовах світової пандемії, спричиненої Covid-19, низка країн перебувають на межі нового економічного спаду, а тому виникає необхідність розробки дієвих заходів державного регулювання економіки, спрямованих на підтримку життєдіяльності сучасної економіки та створення умов для її сталого розвитку. Зниження промислового виробництва, сповільнення інвестиційних процесів і, як наслідок, – збільшення безробіття та зниження реальних доходів населення провокують зростання соціальної напруженості в суспільстві та погіршення соціально-економічної ситуації. Більшість країн вживають важливих заходів щодо соціальної підтримки населення, надають допомогу суспільно важливим економічним суб'єктам і продовжують розробляти державні програми, спрямовані на

пом'якшення наслідків кризи та забезпечення стійкого зростання економіки. Однак видимі позитивні зрушення у соціально-економічному стані суспільства проявляються вкрай повільно. Досліджено, що за твердженнями Дж.М. Кейнса модель державного регулювання економіки в масштабах держави сприяє здійсненню процесу суспільного відтворення шляхом виникнення «ефективного попиту», до складу якого входить споживчий попит (попит на предмети споживання) й інвестиційний попит (попит на товари виробничого призначення). Саме попит Кейнс визначив вирішальною економічною детермінантою, чим фактично заперечив класичну теорію пропозиції. У період фінансової кризи кейнсіанство має право на регенерацію з позиції використання позачасової ідеї розділення реальної і фінансової економіки. Водночас інфляція може стати наслідком надмірного застосування кейнсіанських поглядів. Відтак саме кейнсіанство, як рушійний генератор думки щодо активного використання державою обмежень інституційного характеру у період трансформацій фінансового порядку набуває актуальності у періоди кризових явищ.

Ключові слова: кейнсіанство, державне регулювання економіки, економічна думка, історія економіки, схильність до споживання, інвестиції.

Анотація. В статті описана роль кейнсіанської теорії в метаморфозі мирового состояния. Выяснено, что в современных условиях мировой пандемии, связанной с Covid-19, ряд стран находятся на грани нового экономического спада, а поэтому возникает необходимость разработки действенных мер государственного регулирования экономики, направленных на поддержание жизнедеятельности современной экономики и создание условий для ее устойчивого развития. Снижение промышленного производства, замедление инвестиционных процессов и,

как следствие, – увеличение безработицы, снижение реальных доходов населения провоцируют рост социальной напряженности в обществе и ухудшения социально-экономической ситуации. Большинство стран принимают важные меры по социальной поддержке населения, оказывают помощь общественно важным экономическим субъектам и продолжают разрабатывать государственные программы, направленные на смягчение последствий кризиса и обеспечения устойчивого роста экономики. Однако видимые положительные сдвиги в социально-экономическом состоянии общества проявляются крайне медленно.

Доказано, что по утверждениям Дж.М. Кейнса модель государственного регулирования экономики в масштабах государства способствует осуществлению процесса общественного воспроизводства путем возникновения «эффективного спроса», в состав которого входит потребительский спрос (спрос на предметы потребления) и инвестиционный спрос (спрос на товары производственного назначения). Именно спрос Кейнс определил решающей экономической детерминантой, чем фактически отрицает классическую теорию предложения. В период финансового кризиса кейнсианство имеет право на регенерацию с позиции использования вневременной идеи разделения реальной и финансовой экономики. В то же время инфляция может стать следствием чрезмерного применения кейнсианских взглядов. Поэтому именно кейнсианство, как движущий генератор мнения относительно активного использования государством ограничений институционального характера в период трансформаций финансового порядка приобретает актуальность в периоды кризисных явлений.

Ключевые слова: кейнсианство, государственное регулирование экономики, экономическая мысль, история экономики, склонность к потреблению, инвестиции.

Summary. *The article highlights the role of Keynesian theory in the metamorphosis of the world financial situation. It is revealed that in the current conditions of the global pandemic caused by Covid-19, a number of countries are on the verge of a new economic downturn. Therefore, there is a need to develop effective measures of state regulation to support the modern economy and create conditions for its sustainable development. Declining industrial production, slowing down investment processes and, as a consequence, rising unemployment, declining real incomes provoke rising social tensions in society and deteriorating socio-economic situation. Most countries take important measures for social support to the population, provide assistance to socially important economic entities and continue to develop government programs aimed at mitigating the effects of the crisis and ensuring sustainable economic growth. However, visible positive changes in the socio-economic state of society are manifested very slowly. According to J.M. Keynes, the model of state regulation of the economy on a national scale promotes the process of social reproduction through the emergence of "effective demand", which includes consumer demand (demand for consumer goods) and investment demand (demand for industrial goods). Keynes defined demand as the decisive economic determinant, which in fact denied the classical theory of supply. During the financial crisis, Keynesianism has the right to regenerate from the standpoint of using the timeless idea of separation of real and financial economies. At the same time, inflation may be the result of excessive use of Keynesian views. Thus, Keynesianism, as a driving generator of thought about the active use of state restrictions of an institutional nature in the period of transformations of the financial order becomes relevant in times of crisis.*

Key words: *keynesianism, state regulation of the economy, economic thought, history of economics, propensity to consume, investments.*

Постановка проблеми. Дж. М. Кейнс належить до класиків світової економічної думки, чії концепції не втратили свого значення і в наші дні. Його цілком справедливо вважають основоположником макроекономіки, який довів необхідність і запропонував напрями активного втручання держави в економіку, тісно пов'язавши економічну теорію з практикою господарювання та заклавши тим самим теоретичні основи сучасної змішаної економіки.

Теорія Дж. М. Кейнса, а також праці його послідовників, досліджувалися з різних позицій. Незважаючи на те, що всі вони посіли гідне місце в підручниках з історії економічних вчень, існують проблеми, пов'язані з інтерпретацією як самої теорії Кейнса, так і кейнсіанства в цілому. Основна з них полягає в тому, що кейнсіанство є одним з базових напрямів економічної думки, у процесі еволюції якого виникли версії, що відрізняються від постулатів, закладених безпосереднім засновником даної теорії. Саме тому посилилася тенденція вивчення автентичних праць Дж.М. Кейнса, виявлення логічних і емпіричних протиріч, властивих ортодоксальному кейнсіанству, відновлення втрачених останнім принципів і положень безпосередньо початкового кейнсіанського аналізу, відмови від використання неправомірно спрощених кейнсіанських моделей та ідей, не пов'язаних з постулатами засновника.

Нині перед економічною наукою, як і після Великої депресії, постала проблема модернізації сучасної фінансово-економічної системи та перетворення її у злагоджений і працюючий механізм як на глобальному, так і на національному рівнях. Відтак питання подолання кризових явищ у сучасній світовій економіці вимагають осмислення й оцінки можливостей використання концепцій антикризового державного регулювання, розроблених у період Великої депресії. Тому історико-економічний аналіз праць видатних представників кейнсіанської економічної школи, зокрема теорії економічної динаміки, в даний час є актуальним і затребуваним.

Кейнсіанські теорії економічної динаміки охоплюють широкий спектр проблем економічної науки, а саме питання економічного зростання, циклічних процесів в економіці, прогнозування кризових явищ тощо. А тому результати історико-економічного аналізу кейнсіанських теорій економічної динаміки мають не лише теоретичну цінність, а й визначають можливість їх застосування у безпосередньому зв'язку з господарським розвитком країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Пропонований кейнсіанством інструментарій для економічної політики зумовив гостру дискусію серед західних економістів, яка тривала до 80-х років ХХ ст. Серед дослідників, які брали участь в обговоренні і певним чином висловили своє ставлення до теоретичних досліджень Дж.М. Кейнса відзначилися С. Вайнтрауб [4], А. Лейонхуфвуд [8], Р. Клауер [9], Р. Шекл [2] та інші.

Численні «суперечки про вчення Кейнса» стосувалися методологічного й історико-економічного контекстів, хоча й не мали прямого відношення ні до методології історії економічних вчень, ні до самої історії економічних вчень.

У вітчизняній літературі чітко виділяються два періоди у вивченні наукової спадщини Дж.М. Кейнса і кейнсіанців, зокрема дослідження радянського періоду з кінця 80-х років і дотепер.

Наразі доцільним є розгляд і застосування напрацьовань кейнсіанства до вітчизняних економічних реалій. Частина науковців – аналізують і порівнюють, інші ж – пропонують прийняти постулати кейнсіанства за основу стратегії економічного розвитку держави. Так, Р. Сکیدельський стверджує, що: «... у поточній «коронавірусній» кризі моделі попередніх криз повторюються. На тлі падіння виробництва та зростання безробіття центральні банки та держави у всьому світі намагаються врятувати свою економіку від великого краху. Рецепт цієї стабілізаційної політики – у

використанні вчення Дж.М. Кейнса» [3]. Водночас Я. Квач у своїх дослідженнях розглядає «... адекватність різних напрямів кейнсіанської теорії задачам наукового обґрунтування економічної політики України, яка спрямована на вихід з кризи». При цьому автор виходить з того, що «... в такій депресивній економіці слідом за зростанням інвестицій неминуче почне зростати і споживання, не загрожуючи при цьому посиленням інфляції» [7].

Напрацювання Дж.М. Кейнса та досвід антикризового управління попередніх періодів в умовах постпандемічного фінансово-економічного середовища є суттєво перспективними та потребують переосмислення та переоцінки, виходячи з можливостей і пріоритетів державного регулювання кожної держави.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є комплексне дослідження постулатів кейнсіанства у сфері державного регулювання економіки з метою проведення антикризових заходів державного регулювання у постпандемічний період.

Виклад основного матеріалу. Початок епохи кейнсіанства, як наукового напрямку в економічній теорії, припадає на 20–30 роки ХХ ст. Саме Дж. М. Кейнс у науковій думці західних країн першим обґрунтував теорію макроекономічної рівноваги та цілісність функціонування соціально-економічної системи. У своїх наукових працях він довів необхідність державного регулювання економіки.

Передумовою формування кейнсіанства стала економічна криза та спровоковане нею безробіття. Капіталістична економіка не могла самостійно вирішити наслідки кризи через неспроможність до саморегулювання. Адже капіталіст, переслідуючи головну мету – максимізацію прибутку, не зацікавлений у вирішенні суспільно значущих проблем, в силу їх збитковості або низької рентабельності, а тому такі проблеми однозначно повинні вирішуватися на державному рівні. І саме

під впливом кейнсіанства державне регулювання стало складовою частиною економічної науки, хоча і в пізній період розвитку «вузької економічної теорії бюрократії» [6, с. 247].

Велика американська депресія спричинила масові кризові явища в реальному секторі економіки, для згладжування наслідків якої урядом США було розроблено унікальний на той час комплекс соціальних заходів, спрямованих на скорочення безробіття та підтримку малозабезпечених верств населення. Таким чином, мали місце ознаки державного регулювання економіки, а отже на практичному досвіді було доведено неспроможність теорії А. Сміта та його послідовників про «невидиму руку ринку», які відстоювали позиції невтручання держави в соціально-економічні процеси.

У своїй книзі «Загальна теорія зайнятості, відсотків і грошей», опублікованій у 1936 р., Дж. М. Кейнс заклав основу для зміни парадигми в економічній науці. Автор узагальнив свої ключові повідомлення простим девізом: «Безробіття виникає через те, що люди хочуть занадто багато: вони хочуть зберегти свої гроші» [1].

У той час, як інші економісти того ж періоду протягом усього життя працювали над певною галуззю та відповідним питанням, Дж. М. Кейнс здійснив революцію у монетарній теорії, заснував макроекономіку та до Великої депресії 1929 року мав не лише готове економічне рішення, але й відповідні рекомендації щодо протидії такій кризі [5].

Його модель характеризує макроекономічні показники, що формуються у процесі тісної взаємодії держави, капіталістичних підприємств і суспільства. У кейнсіанській моделі передбачалося досягнення стабілізації на макроекономічному рівні за допомогою: верховенства державної податково-бюджетної політики; створення умов для державного підприємництва; проведення скоординованої грошово-кредитної політики; перерозподілу більшої частини національного доходу

країни через державний бюджет; забезпечення високого рівня зайнятості населення.

Найважливішим нововведенням Дж. М. Кейнса, порівняно з неокласиками, стала нова роль держави. У кейнсіанській теорії держава є учасником економічної діяльності та втручається в останню у періоди спаду, інвестуючи в економіку. Саме Дж. М. Кейнс вперше описав, що економіка може зазнати «інвестиційних пасток», оскільки майже весь дохід споживається, тож жодна частина доходу не зберігається, а підприємці не мають стимулів до інвестування.

Шукаючи відповідні заходи економічної політики, Дж. М. Кейнс визнав експансивну монетарну політику досить важливою для стимулювання інвестицій за допомогою низьких відсоткових ставок. Однак, в умовах економічної невизначеності та песимістичних очікувань, найефективнішим засобом забезпечення порівняно швидкого та сильного впливу на доходи та зайнятість вважав державну фіскальну політику. Також він не лише схвалював прискорення темпів інфляції, але й вважав відносно швидке відновлення цін порівняно із повільнішим поновлення обсягів заробітної плати необхідною умовою «оздоровлення» економіки. Саме такими, за думкою Дж. М. Кейнса, були дієві способи державного регулювання економіки капіталізму з метою зниження «соціально-громадського напруження», особливо в період загострення в країні кризових явищ.

Оцінюючи напрацювання Дж. М. Кейнса, слід зазначити, що його модель державного регулювання економіки в масштабах держави сприяє здійсненню процесу суспільного відтворення шляхом виникнення «ефективного попиту», до складу якого входить споживчий попит (попит на предмети споживання) й інвестиційний попит (попит на товари виробничого призначення).

Саме попит Кейнс визначив вирішальною економічною детермінантою, чим фактично заперечив класичну теорію пропозиції. Економіст стверджував: підприємець виробляє лише тоді, коли впевнений, що може продати свої товари. Загальний економічний попит, тобто витрати на споживчі товари та товари загального користування – нестабільний. Споживчі витрати залежать від доходу або схильності до споживання. Частка доходу, що витрачається на споживання, є відносно стабільною та зменшується в міру зростання доходів. Таким чином, чим вище зростає дохід, тим більше домогосподарство економить. Дослідник стверджував, що заощадження, чеснота в класичному вченні та в народній економіці з протестантським відтінком, може стати недоліком. Адже вони пригнічують попит, а накопичені гроші не вкладуються. Відтак це не дає компаніям жодних позитивних сигналів для інвестування, а навпаки – знижує виробництво, зменшує рівень заробітної плати та скорочує кількість робочих місць [1].

Економіст вважав, що «всебічна націоналізація інвестицій стане єдиним способом досягнення повної зайнятості». Відповідні теоретичні постулати державного регулювання спричинили не одностайність їх розуміння. Так, частина науковців називали Дж. М. Кейнса «соціалістом з боку буржуазно-ліберальної сторони», тоді як соціалісти, що прагнули подолати капіталізм, критикували та називали його «рятівником капіталізму».

Саме тому «Загальна теорія зайнятості, відсотків і грошей» після публікації була гостро розкритикована та, в переважній більшості, відхилена. Однак окремі її аспекти знайшли успішне практичне застосування. Так, американський президент Франклін Д. Рузвельт успішно скоротив безробіття завдяки «Новій угоді», яка містила інвестиційні програми та створення робочих місць. Тодішня Німеччина також проводила кейнсіанську економічну політику, хоча не з таким результатом, якого б

бажав Кейнс. У Швейцарії у 30-х роках ХХ ст. кейнсіанських заходів вживали ліві кантони та міста. Наприклад, у Базелі працівники приносили 1% свого доходу, так званий робочий сантиметр. За ці кошти місто відремонтувало та побудувало будинки, що стимулювало будівельну галузь. А британський уряд навіть під час війни перейшов до політики, орієнтованої на попит.

Загалом Дж. М. Кейнс обґрунтував нестабільність капіталістичної економіки і необхідність державного регулювання. Однак, на думку сучасників, його теорія була статичною та не могла повністю пояснити проблеми економічної динаміки. Тому в перші повоєнні десятиліття кейнсіанський напрям зазнав значних змін з огляду виходу на передній план проблем економічної динаміки.

Перехід від кризової економіки до економіки з високими темпами зростання зумовив коригування цілей і завдань практичної політики. Так, наприкінці 30-х – початку 40-х рр. з'явилися роботи неокейнсіанців, у яких автори досліджували економіку в категоріях постійних темпів зростання та рухомої рівноваги, ставлячи перед собою завдання пояснити коливання на всіх стадіях економічного циклу. До представників неокейнсіанської теорії економічної динаміки слід віднести Р. Харрода, Е. Домара, Е. Хансена, які доповнили статичну модель Кейнса й обґрунтували умови стійкої рівноваги, а також виявили причини порушення балансу в економічній системі.

Серед основних ідей Дж. М. Кейнса, які є актуальними в сучасних економічних реаліях і представляють науковий інтерес в макроекономіці, виділяємо наступні:

- взаємозалежність попиту та величини зайнятості працездатного населення країни. Економіст обґрунтовано вважав, що повна зайнятість може бути за умови «ефективного попиту», за якого підприємці отримують максимально високі прибутки. В силу об'єктивних причин, досягнення такого прибутку практично неможливе, а значить

нереальним є й забезпечення повної зайнятості населення виключно шляхом дії законів ринкової економіки. Таким чином, повної зайнятості населення можна досягти виключно за умови виваженого державного регулювання та підтримки;

- зростання інвестицій сприяє збільшенню рівня ВВП. Дж. М. Кейнс пов'язав збільшення національного доходу та зменшення безробіття з ростом капітальних вкладень. Він вивів «мультиплікатор інвестицій», ефект від якого проявляється, з одного боку, в тому, що трансформація загальних витрат і здійснення нових капітальних вкладень призводять з кожним разом до меншого приросту національного доходу, оскільки в суспільстві будуть постійно зростати і заощадження, і споживання. З іншого боку, нові капітальні вкладення сприятимуть зниженню рівня величини безробіття серед населення країни, адже зростання споживання неминуче призводить до зростання виробництва і, відповідно, до збільшення чисельності працівників.

- недоцільними є інструменти економічної політики, що провокують зниження реальних доходів населення. Дослідник був абсолютно правий в тому, що не можна знижувати працівникам розмір заробітної плати з метою досягнення рівноваги на ринку праці та підвищення рівня зайнятості населення. Реалізація такої необґрунтованою ідеї на практиці може викликати в суспільстві зворотний економічний ефект. Адже на початковому етапі зменшення заробітної плати створить передумови для зниження суспільного споживання, а далі неминучим є значне падіння обсягів виробництва, що призведе до ще більшого зростання безробіття.

- величина національного доходу країни впливає на рівень споживчого попиту. На думку Дж. М. Кейнса, залежність цих макроекономічних показників полягає в наступному: чим вищим є такий дохід, тим суспільство більше прагне до заощадження та тим нижчою в

структурі національного доходу буде частка споживчих витрат. Крім того, з позицій ринкової економіки заощадження потрібно не накопичувати, а вкладати в нові інвестиції, щоб згодом отримувати прибуток. Тож у процесі здійснення інвестиційної діяльності, особливо при створенні нових підприємств, потрібне державне регулювання і контроль.

- створення передумов для стимулювання «інвестиційного попиту». Дж. М. Кейнс вважав, що на обсяг інвестиційного попиту впливає відсоткова ставка за банківськими кредитами та передбачувана рентабельність інвестицій. Зниження відсоткової ставки в банківському секторі призводить до збільшення інвестиційного попиту і, як правило, зростання рентабельності.

- вплив «неекономічних чинників» на соціально-економічне становище країни. Науковець вважав, що державне регулювання економіки істотно впливає на зміну інвестиційного попиту, тоді як психологічні властивості людини – на формування відносин між бізнесом і суспільством. Відтак негативним чинником при здійсненні інвестиційної діяльності є перевага до заощадження над споживанням.

- ефективність державного попиту. Автор довів досягнення «ефективного попиту» в країні шляхом державного регулювання економіки та відстоював позиції розширення традиційних функцій держави.

Таким чином, основний висновок «Загальної теорії» полягає в тому, що у ринкової системи немає автоматичного механізму, який би підтримував обсяг національного виробництва на оптимальному рівні. А тому держава, з метою забезпечення повної зайнятості, повинна відповідати за управління загальним рівнем сукупних витрат.

В цілому кейнсіанство базується на короткостроковій економічній політиці, орієнтованій на попит, що покликана посилити сукупний попит з метою остаточного відновлення повної зайнятості, адже сама по собі

економіка нестабільна і не має тенденцій до рівноваги. Відтак для її стимулювання держава повинна працювати протициклічно, тобто утримувати хвилі економічних коливань на якомога нижчому рівні. Це означає, що під час економічного спаду держава позичає, щоб робити інвестиції, які повинні фінансуватися за рахунок отримання позик. У даному випадку категорично заперечується фінансування за рахунок збільшення податків, оскільки це, в свою чергу, знизить купівельну спроможність приватних домогосподарств і компаній та посилить негативний вплив на попит.

Однак під час економічного буму держава повинна використати отримані надлишки для погашення набутих боргів. Така поведінка називається дефіцитними витратами. Крім того, слід активізувати податкові пільги та низькі процентні ставки, що мають на меті заохотити компанії до придбання капітальних товарів.

З наведених суджень можемо узагальнити, що метою кейнсіанства є глобальний політичний контроль інвестицій і споживчих товарів з боку держави. Цей контроль повинен бути цілісним і стосуватися глобальних змінних, таких як приватне споживання й інвестиції, а також експорт та імпорт, і бути непрямим – реалізовуватися за допомогою стимулів і приховування таких обтяжень, як податки, субсидії і премії. Тобто контроль не повинен здійснюватися шляхом прямого втручання в економіку.

На відміну від теорії, на практиці кейнсіанство розвивалося інакше, оскільки програми економічного стимулювання держави мали ефект затримки часу. Крім того, запозичені національні борги не були погашені в період економічного піднесення, а відтак продовжували зростати. Тож феномен стагфляції поставив перед кейнсіанством, здавалося б, невирішувану проблему.

Незважаючи на численну критику, тези Дж.М. Кейнса мають велике значення в часи економічної кризи. В період, коли інвестиції застоюються, а сукупний попит падає, теорії Кейнса стають такими ж актуальними, як і під час економічної кризи 1930-х років. Адже центральні банки вже звично реагують на кризу надмірною пропозицією грошей і низькими відсотковими ставками. Це має на меті створити стимули для збільшення інвестицій у виробництво та сприяти зростанню рівня зайнятості. Однак такі заходи можуть повністю зникнути, якщо додаткові гроші не витратити, а заощадити. Покупки не впливають на економіку, а тому заходи втрачають свій ефект. У цьому випадку держава повинна втрутитися у протидію заощадженню та стимулювати попит за допомогою субсидій і інвестицій. Такий основний принцип кейнсіанської фіскальної політики і нині частково визначає фінансову політику.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У контексті фінансової кризи кейнсіанство має шанси на відродження з позиції використання позачасової ідеї розділення реальної та фінансової економіки. Інстинктивна недовіра до спекулятивних операцій на фондовій біржі та в банках сприяла тому, що Дж. М. Кейнс передбачив певний обвал фінансового ринку. Так, економіст опосередковано стверджував, що приватні інвестори повинні забезпечувати свої інвестиції реальними активами, особливо в часи кризи.

Відтак актуальність питання щодо правильності вибору країною напряму та механізмів управління соціально-економічним розвитком спонукають економічну науку до нових теоретичних розробок з урахуванням досвіду теорії Дж. М. Кейнса.

Література

1. Keynes, J.M. (1973) : Die allgemeine Theorie von Beschäftigung, Zinsen und Geld (1936). Die gesammelten Schriften von John Maynard Keynes. 1973. Vol. 7.
2. Shackle, G. L. S. (1943). Review of Keynesian Economics. By Mabel F. Timlin // *Economica* 10(39): 260–262.
3. Skidelsky, R. Keynes: die erneute Rückkehr des Meisters. *Wirtschaftsdienst* 100, 763–766 (2020). URL: <https://doi.org/10.1007/s10273-020-2760-x> (дата звернення 15.09.2020).
4. Вайнтрауб С. Хиксианское кейнсианство: величие и упадок // *Современная экономическая мысль*. М.: Прогресс, 1983.
5. Жданова Л.Л. Теорія відтворення суспільного капіталу: марксизм і кейнсіанство // *Економічна спадщина К. Маркса: погляд через призму століть*. С. 124–126. URL: (<https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/24605/124-129.pdf?sequence=1> (дата звернення 01.09.2020)).
6. Капогузов Е.А. Роль кейнсіанських ідей в еволюції парадигм державного управління // *Історико-економічні дослідження*. 2017. Т. 18. № 2. С. 244–256. с. 247.
7. Квач Я. Тенденції розвитку сучасного кейнсіанства // *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2015. № 9. С. 80–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2015_9_10
8. Лейонхуфвуд А. Кейнс как последователь Маршалла // *Вопросы экономики*. 2006. № 5. С. 32–47.
9. Роберт Клауэр. Кейнсіанская контрреволюция: теоретическая оценка. URL: <http://ecsocman.hse.ru/data/186/641/1219/010Klauer.pdf> (дата звернення 10.10.2020).

References

1. Keynes, J.M. (1973) : Die allgemeine Theorie von Beschäftigung, Zinsen und Geld (1936). Die gesammelten Schriften von John Maynard Keynes. Vol.7. 1973.
2. Shackle, G. L. S. (1943). «Review of Keynesian Economics. By Mabel F. Timlin.» *Economica* 10(39): 260–262.
3. Skidelsky, R. Keynes: die erneute Rückkehr des Meisters. *Wirtschaftsdienst* 100, 763–766 (2020). URL: <https://doi.org/10.1007/s10273-020-2760-x> (дата звернення 15.09.2020).
4. Vayntraub S. Khiksianskoe keynsianstvo: velichie i upadok. *Sovremennaya ekonomicheskaya mysl*. M.: Progress, 1983.
5. Zhdanova L.L. Teorija vidtvorennya suspil'nogho kapitalu: marksyzm i keynsianstvo // *Ekonomichna spadshhyna K. Marksa: pohljad cherez pryzmu stolitj*. S. 124–126. URL: (<https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/24605/124-129.pdf?sequence=1> (data zvernennja 01.09.2020)).
6. Kapoguzov Ye.A. Rol keynsianskikh idey v evolyutsii paradigm gosudarstvennogo upravleniya // *Istoriko-ekonomicheskie issledovaniya*. 2017. T. 18. № 2. S. 244–256. S. 247.
7. Kvach Ja. Tendenciji rozvytku suchasnogho keynsianstva // *Naukovyj visnyk Odes'koghho nacional'nogho ekonomichnogho universytetu*. 2015. № 9. S. 80–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2015_9_10
8. Leyonkhufvud A. Keynes kak posledovatel Marshalla // *Voprosy ekonomiki*. 2006. № 5. S. 32–47.
9. Robert Klauer. *Keynsianskaya kontrrevolyutsiya: teoreticheskaya otsenka*. URL: <http://ecsocman.hse.ru/data/186/641/1219/010Klauer.pdf> (data zvernennya 10.10.2020).